

rabijo podatki o raznih plemenitaških rodbinah, je pisatelj mnogim prav vstregel s svojo knjigo, a njegova dosedanja marljivost nam priča, da bo kmalu izdal tudi plemenitaške matice za druge hrvaške županije.

Leon XIII. kao papa i kao pjesnik. Priredio Ante Špoljar. 80, str. 95, cena 50 vinarjev. — V proslavo petindvajsetletnice papeštva Leona XIII. je priredil katehet na samostanskih šolah v Zagrebu g. A. Špoljar

njega Namjesnika Kristova usade dobrim Hrvatima u srce živo pouzdanje u Boga, odanost svetoj katoličkoj crkvi, ali i ljubav k onoj krasnoj i mukotrpnjoj domovini, u kojoj smo rojeni i preporogjeni — k našoj lijepoj Hrvatskoj!“ —

Hrvatski narodni razgovori. — Izdaje dr. Stjepan Ortner. Sv. I. Knjiga i narod. 120, str. 64, cena 20 vin. Ob štiristoletnici hrvaške umetne književnosti se je porodila

A. Špoljar

lično knjižico, v kateri je v kratkih potezah opisal delovanje velikega Leona kot papeža, a posebej ga je še očrtal kot pesnika. V tej knjižici je zbral najlepše pesmi Leonove in jih priobčil v izvirniku in v dovršenem prevodu. Knjižica nam je dobro došla, in tudi mi se strinjamo z njegovo željo, da „pjesme sadaš-

misel, da se naj med ljudstvom snujejo ljudske knjižnice. Ta ideja je oživela in doslej je osnovanih že do trideset ljudskih knjižnic, največ v hrvaškem Zagorju, kjer je ljudstvo sicer siromašno, a najbolj probujeno. Seveda se je pri tem pokazalo, da manjka poljudnih knjig, katere bi mogli dati v roke preprostemu na-

rodu, razen knjig „Društva sv. Jeronima“. Da temu pomanjkanju pomore, je začel dr. Ortner izdajati knjižnico „Hrvatski narodni razgovori“. V prvem zvezku razlaga poljudno, kaj je knjiga in koliko lahko koristi, a h krati mu podal nekoliko kratkih navodil iz postav, gospodarstva in zdravilstva. Misel je jako dobra; naj bi se le domoljubi zanjo ogreli in napisali mnogo sestavkov, kateri bi narod za knjigo navdušili in ga lahko razumljivo vzgojevali moralno in gospodarsko!

Hrvatske narodne ženske pjesme (muslimanske). Sv. I. Sabrao i uredio Mehmed Dželaluddin Kurt (Hafiz Mostari). 80. str. 233. — V novjšem času se mnogi mohamedanci priznavajo za Hrvate, in „Matica hrvatska“ je že izdala nekoliko knjig, katere so napisali mohamedanski Hrvati. Med te spada tudi nabiratelj te zbirke narodnih pesmi, kateri je hotel pokazati, kako so Srbi (med njimi tudi Vuk Štefanović Karadžić) mnoge pesmi mohamedanskih Hrvatov malo predrugačili in izdali za svoje. V prvi knjigi je priobčil nabiratelj osemindeset pesmi, katere mu je narekovala in pela njegova mati Nafiza, rojena Hadži Mehmed-aga Selimhodžić iz Mostara. Pesmi so težko razumljive; ker je v njih zelo mnogo turških besedi, zato jim je nabiratelj dodal kratek slovarček (str. 203–233). Mehmed Dželaluddin Kurt je navdušen Hrvat, kateri obljublja: „da će do zadnjeg časa svoga raditi za hrvatsku stvar i za svoj mili narod“. Svojo zbirko bo nadaljeval; zanimiva je posebnost zato, ker bo v sledečih zvezkih priobčil pesmi, ki jih je zbral med mohamedankami, med katere bi drug nemohamedanski nabiratelj težko prišel.

Janko Barle.

ČEŠKA.

Božena Víková-Kunětická: **Macecha a jiné črtý.** Libuše sv. 206. Náklada Fr. Šimáčka. V Praze 1902. Str. 148. — B. Víková-Kunětická je znana boriteljica za žensko emancipacijo na Češkem. Svoje misli o tem vprašanju je pokazala dovolj v svojih daljših delih „Minulost“, „Medřická“ in „Vzpoura“. Ko je začela v svojih leposlovnih spisih propagirati žensko emancipacijo, je rekel neki kritik o njenih spisih, da se čudi, kako more kaj takega pisati ženska roka. A v tej knjigi, ki je namenjena širjim krogom, je Kunětická precej krenila od svoje navadne pisateljske smeri. V daljši povesti „Macecha“ nam slika popolnoma drugo mačeho, nego nam jo rišejo navadno

drugi pisatelji. To je vzorna mačeha, ki se z ljubeznijo oklepa osirotelih otrok svojega so-proga. Takoj, ko pride v hišo, išče otrok, „katerih po materini smrti nihče ni poljubil, s katerimi nihče ni molil“. Tudi druge črte, kakor „Kapitál paní Zuzejkové“, „V boji se smrti“, „Návštěva v jiné vsi“ i. dr. so dobro zadete slike iz češkega vsakdanjega življenja in so obenem lepe studije kulturnega ter folklornega značaja.

R. E. Jamot. **Po různých stezkách.** Sbirka drobných prací. Nákladem Bursíka a Kohouta. V Praze 1903. — Pisatelj R. E. Jamot je dr. Thomajer, popularen zdravnik in priljubljeni profesor na češki univerzi. Svoje ime je obrnil in pod tem psevdonimom že izdal nekoliko knjig, katere sta kritika in občinstvo sprejeli z veseljem in priznanjem. („Příroda a lidé“, „Vedle cesty“ itd.) V novi knjigi podaja pisatelj najprej nekoliko zanimivih in dragocenih črtic o raznih rajnih čeških umetnikih, kakor n. pr. o A. Jedličku, B. Havlasu, Stroupežnickem, A. Lhotu in A. Chitussiju. Pridružil jim je nekoliko humorističnih slik iz praškega življenja in nekaj potopisnih odlomkov iz potovanja po Francoskem, Škotskem in Grškem. Vse Jamotove knjige so izvirne ter neprisiljene. In taka je tudi ta njegova knjiga.

Jaroslav Kronbauer: **Z pražských katakomb.** V Praze 1902. Nakladatelské družstvo Máje. Str. 232. Cena 3.40 K. — Znani pisatelj slik in povesti, katerih predmet je vzel „z zadnjih postaj“, iz porodnišnice in najdenišnice, nas pelje topot s svojimi štirimi slikami v „praške katakombe“, ki so danes že večidel podrti ali pa policijsko zaprte, v prostore praškega ponočnega sveta, kjer sedé mračni junaki za umazano mizo in na nečednih klopéh, in kjer raste material za ječe, norišnico, porodnišnico in najdenišnico. To so resnične katakombe, v katere zahajajo izgubljeni ljudje; podnevi je tam egiptovska tema, prostori so zaprti, in ni tam živega krsta, a ponoči postane živahno. Svetlo je v vseh oknih, vpitje in godba vabita že oddaleč. Ti prostori so dolgi in obokani; prej so tu bila skladišča ali hlevi. Vsi prostori so polni, glava pri glavi, možje, ženske, dekleta, starčki in otroci — vsi v eni gruči. Pri klavirju sedi kak večen visokošolec, pri mizah in na plesišču je taka ljudska zmes, kakršne ne najdeš nikjer drugje. „Praške katakombe“ niso saloni s sijajno razsvetljavo, v katerih strast obhaja za denar svoje orgije, ampak to so vlažni, z brlečimi svetilkami razsvetljeni brlogi, kjer se shajajo nezadovoljni, obupni ter nesrečni ljudje, ki nimajo poguma in moči za samozatajevanje in za boj z usodo.